
Vědci Akademie věd protestují proti krácení rozpočtu

Vědci Akademie věd protestují proti krácení rozpočtu

22.7.2009, 18:10, pořad: Názory a argumenty

Jan BEDNÁŘ, moderátor

Už několik týdnů vedou ostrý spor s vládou představitelé Akademie věd kvůli svému financování. Vládní rada pro výzkum a vývoj totiž nedávno navrhla snížit Akademii věd v příštím roce dotaci ze státního rozpočtu o zhruba 1 miliardu korun, takže během 3 let by klesla dotace na polovinu. Vědci to považují de facto za likvidaci akademie a včera dokonce v ulicích Prahy demonstrovali proti vraždě české vědy. Vědci protestují, mimo jiné, proti argumentu vlády, že Akademie je údajně málo produktivní a poukazují naopak na obtíže, které ve své práci mají. Spor mezi vládou a Akademií věd komentuje Ondřej Konrád.

Ondřej KONRÁD, redaktor

Jako začarovaný kruh vidí předseda Akademie věd Jiří Drahoš záměr státu snížit v příštích letech - a to dost ostře - financování této instituce. Už totiž v letech 2011 nebo 12 by Akademie mohla přijít o asi padesát procent financí z rozpočtu, to by podle předsedy vedlo k odchodu řady pracovníků a Akademie by tak ztratila důležité experty, na jejichž výzkumy získává v dané chvíli druhou polovinu veškerých provozních peněz - totiž z grantů, přes Evropskou unii, případně z licencí. Připomeňme, že částka ze státního rozpočtu se pohybuje kolem pěti miliard korun ročně. Pokud by se taková vize naplnila, pak by nyní se množící výroky o likvidaci Akademie dostaly takřka reálný obsah a člověk by dokonce mohl začít věřit i teoriím o jakémsi "proti akademickém spiknutí". Za ním, pokud by skutečně existovalo, by mohly být zájmy jiných vědeckých či výzkumných center, které jsou dnes jak při vysokých školách, tak pod některými ministerstvy a také v samotném průmyslu. Odborníci ovšem říkají, že ministerstvy zřizovaná pracoviště zatím viditelné výsledky vlastně nevykazují a průmysl, příkladem může být automobilka Škoda, je v rukou zahraničních koncernů a ty výzkum provádějí doma. Nejvážnějšími konkurenty Akademie jsou tedy vědecké kabinety vysokých škol, přičemž například Vládní rada pro vědu a výzkum některé z nich hodnotí vysoko. Ale ona konkurenceschopnost se týká údajně hlavně tradičních univerzit, kdežto mladé regionální taková kritéria nenaplnují. Jinými slovy, Akademie věd dávno není monopolní, ale aspoň na první pohled to také nevypadá, že bychom si mohli dovolit ji skutečně likvidovat. A vládní rada takový výklad odmítá. Pro člověka mimo vědecké kruhy je dost obtížné se v problematice orientovat a pokud se snaží tázat, dostává vcelku nepřekvapivě dost protichůdné odpovědi. Víceméně vlastně podle toho, kam patří jednotliví tázání, zda mezi akademiky, nebo experty z jiných institucí. Podporou vědy a výzkumu se zaříkávaly různé minulé vlády, ale jakoby nadšení politiků pro výzkum nyní ochladalo, jistě také pod vlivem ekonomické reality. Akademie věd, kolos se spoustou ústavů a pracovišť, podle předsedy Drahoše v ní či pro ni pracuje asi šest tisíc lidí, se přitom může zdát ne tak výkonná. Přičemž ona výkonnost je sama o sobě často těžko měřitelná. Pokud se nějakému týmu podaří cosi vlastně hmatatelného, jako jsou například nové účinné léky, pak asi není o čem hovořit. Ale pracoviště méně nápadné, řekněme lingvistické a podobně, mohou těžko vzbudit respekt stejně jako vynálezy farmatik k léčbě onemocnění HIV/AIDS. Mimochodem, právě ty z rukou profesora Holého vznikly na půdě Akademie. Námitka, že vědci jeho formátu by v případě nějakého kolapsu Akademie mohli pracovat i někde jinde, například při Univerzitě Karlově, jistě platí, ale zároveň nic neznamená. Momentální debata o financích na vědu a výzkum má vcelku očekávaný průběh. Vědci říkají, že úředníci nemohou do problematiky jasně vidět a upozorňují na řadu specifík bádání, které se v některých případech může zdát jako cesta slepou uličkou a třeba až po dlouhých letech začne přinášet výsledky. To vše je jistě pravda a příkladů z minulosti lze uvádět mnoho. K tomu, jakým způsobem výzkum financovat, to říká vlastně ale poměrně málo. A pocit, že si někteří výzkumníci hájí vysloveně to "své", je také těžko odvrátit. Včerejší happening, při kterém byla z okna jedné budovy Akademie v Praze pověšena na oprátce figurína představující českého vědce prokázal, že výzkumníci mají doslova smysl pro šibeniční humor. Pokud se postoj vlády nezmění, a zatím na to mnoho neukazuje, lze čekat, že u tohoto protestu nezůstane. Veřejnost bude ovšem spíš jen laicky přihlížet. Její značná část si jistě myslí, že věda a

výzkum jsou důležité a stát o ně má pečovat. Ale zda je lépe je v budoucnu postupně přenášet mimo Akademii věd, to asi těžko posoudí. Jelikož nakonec půjde o rozhodnutí politické, budou se právě politikové muset prát odborníků a třeba se také rozhlédnout, jaké mají zkušenosti velikostí srovnatelné evropské země. Pokud k něčemu takovému ovšem dojde, pak skoro jistě až po volbách.

Jan BEDNÁŘ, moderátor

U mikrofonu byl Ondřej Konrád.